

RUNA

II.

Volný občasník pro literaturu

Redakce: Miroslav Polák
Bulharská 33
Vršovice Praha 10

NÁBOJNICE

MIROSLAV SALAVA

Je to dávno: běhám po hřbitově a sbírám vystřelené nábojnice. Lí-tají od samopalu několik mužů, kte-ří pálí čestnou salvu. Nevím už ko-ho pochovávali a ani proč jsem tady se sestrou mé babičky - malou upre-covanou ženou.

Letní den. Na obličejích smutečních hostů vyráží pot. Černá barva je v tuhle chvíli opravdu černá a bílá zase bílá. Myslím, že jsme přišli ná-hodou k rodnému hrobu, když se tu konal ten pohřeb. Sbíráám šedivé hor-ké nábojnice a bojím se. Tak silně zní výstřely. Ale nikdo další hlavou necukne, vždyť všichni prožili vál-ku. Chytím se pratety za ruku a od-cházíme. Jen tady mají květy opravdo-vé barvy: červená je červená, žlutá je žlutá a bílá ? - zase bílá ...

Scházíme ze svahu mezi třešnovým sadem a bažantnicí. Kolem výmolů kve-te řebříček a pnoucí rostliny objí mají staré akáty. Nekosená tráva, tam kde není zdupána nočními lovci třeš-ní, sklání prachové stvoly ke křiku cvrčků. Nevidím ani jediného bažanta. Zpocené ruce svírají v kapse náboj-nice. Myslím na to, jak jednoho zla-tého kohouta zastřelím. "jsou slepá," říká pratete a ani na mne nepohlád-ne. Nerozumím, ale neptám se. Snad mlu-ví o těch dvou stařenách, co vystu-pují proti nám. "Těmi bys nic neza-střelil," říká dále a jdeme pomalu k domovu.

Miroslav Salava

Prolázáme rozpadlý dřevěný plot a kráčíme vyšlapanou cestou mezi starými pokroucenými stromy. Vosy se prohlašují nehnilými žlutými hruškami. Veliké masačky se lesknou na mechem porostlých kmenech. Několik husí vztyčuje krky a výhružně syčí. Když se však přiblížíme, s křikem utíkají. Na seschlém hnoji stojí slepice a klovaří. Ruka, v které držím jablko, voní šedivým kovem nábojnic.

Studená kuchyně, do které vcházíme, je orosená parou. V koutech stropů bydlí pavouci na zaprášených plástech pavučin. cíhají na nepozorné mouchy. Proč moucha lítá až tam, do toho rohu? Co tam hledá? "I pavouk musí jíst," odpovídá babička, která sedí na pelesti rozestlané postele. Vypravují si se sestrou a já odcházím na dvůr. Jdu se pochlubit našemu psovi. Krásný a rezatý stojí na zadních opřený o zeď a vyhlíží otce. Skočil by, ale řetěz je tak akorát. Ukazují mu nábojnice. Nezajímají ho. Čichl jenom k mé ruce a odfrkl. Hledím přes zídku, ale ve výhledu mi překáží trsy pichlavého křoví, do kterého po dešti chodím sbírat hlemýždě. Hrají si se psem. Je mu horko a chlemtá vodu. Uvědomuji si, že mám hlad a odbíhám do kuchyně.

Babička mi podala chleba se sádlem a ředkvičkami. Ukazují jí nábojnice, ale není vůbec překvapená. Asi už si se sestrou všechno pověděly.

Sedím na židli a pozoruji umírající mouchy na žluté mucholapce. Slyším hlasy a pak najednou ránu do dveří. Pes několikrát štěkne. Do kuchyně vchází prastrýc. Je také maličký jako prateta, ale proti ní jako by byl celý zašedlý, zatímco ona je opílená do tmavohněda.

Chvilí něco povídá a pak se otáčí na mne. Podávám mu své nábojnice. "Co to dáváte tomu klukovi za svinstvo?" křičí na babičku a na pratetu. Chci si vzít své věci zpět, ale on je strká do saka. Ještě něco křičí a ulemuje si kus chleba. Pak odchází a já pláču. "Je zlý!" vzlykám. "Není, je opilý," říká babička.

Vybíhám na zahradu : i tedy je najednou žlutá žlutou a zelená zelenou a šedivá ...? Sahám si do kapsy a vytahuji zapomenutou šedivou nábojnici. Voní kovem.

Básně ze sbírek

PACIENTURA a KAMENOLOGIE REČI

RUBEN TORSTEN

POSTPACIENTURA

Pod lebkou
nosíme dítě

myšlenky se tísň
pod plísň věčného spánku
kope nás do čela plod

pod břichem čelní kosti - těhotní
gravidní
svou vlastní gravitací
již odměřila ta dříve mrtvá hmota
na délku čerstvých závití
verš jak rezavá špona tlačí do očí
a spirála ční do prázdna

z rezavé prsti dní
stavíme z trubek lešení
chtěje vystoupat
od zvuků kovových klád
jež tak neotřesitelně duní
dutým roubíkem
a ční
skrz hobliny zvuku
ta slova vědomí
a slova - jen slova - tak bezertná ..
kovově hnětnou pod jazykem vzduchu

Ruben Torsten

místo spánku
po němž toužíme jak po ženě -

jen dutou noc
dutou jak žena když touží po dítěti
v nás

dutou jak škeble když vychýlí se
z příboje
dutou jak kost v pocitu života
namísto spánku
dutí jak noc -

do morku kostí vysátí
jak děravý hrnec
jenž letuje dotěrná vosa rezavým
bzukotem

aby dutěji zněl
když žihadlem taví cín bolesti
a kalafuna čpí ve vzduchu
svým stiskem poznání
tiskne nám do dlaní
pevný svár přiškvařený až po vlasy
do duté noci kovový roubík slov
jež neřeknem
a pak podáme ženě ríži
a ona ji uchopí jako když kvete
dlaněmi

pod lebkou nosíme dítě
a myšlenky ty šedorudé lekolyty
tiše se prořezávají
jak láva te plísen nade dny

Ruben Torsten

dítě nás kope do čela a pod nohy
v plodové vodě plovou kry
vers vystřelí spirálu laseru do
kosmu
a vesmír kdysi poražen na spodině
lebeční

nybí uniká po švu
šev deltový spojuje oponu
nad níž stavíme rezavé lešení
chtěje nechat vystoupat
z nás
jak kouř zvuk kovových klád
jež rezonují tolik v těle
až každý pohled tlačí za očima
a na oči
a chceme ji zatlačit
tu rezavou smrtku s dutým roubíkem
nocí

co ční zatím nad námi
a tak stavíme
slova jen-slova - tak bezerná ..
skrz hobliny zvuku

pod břichem těhotní shnilobou
tou proměnou
s níž jsme se narodili pod vlastní
gravitačí
co čerstvý záviz po kříže -
- to zářez na verši
tom klacku na všechno dobré i zlé

A.W.

Ruben Torsten

VÁZA Z MALACHITU

motto:

Stonky květin a trav mají své hladiny
a jimi minulí lidé, zvíř a koloběh
mrtvých těl - pipetují v nás netečnost
i lásku

vlastními kroky

odléváme zde podobu hladin všech
svých moří

jenž na čas zkamení v jednotlivých
časech - -

aby nám

dala možnost pochopit a uvidět
spojitost bytí, bytostí a lidí

Kdosi v nás navršil kameny

balvány člověka

jimiž protavujeme své knoty -

knoty všech lidí

hladiny světla a hladiny vosku

tiše se přetékají

ve váze z malachitu

hledáme jiskárku

kde bychom uvízli

a čas pak zakřesá

a bílé vápno smrti uhasí nám v očích

kdosi v nás navršil kameny

milíře z balvanů uprostřed vědomí

z milířů nad lesy stoupají knoty kouře

a dým z nás

probudí kameny z jejich života

Ruben Torsten

hlediny světla a hlediny vosku
tiše se přetékají
a praskají do stínů
když hledáme onu jiskěrku prostoru
která by nezahasla o náš prach

a pak čas zakřesá -
a uhlíř jde prodávat
nás po kouskách vozu a vosk
dřevěné světlo v kamenech

kdo si v nás navršil kameny
ty balvanů člověk
v tělech žuly vyrostly růžové krystaly
a mihavé krystaly slídy -

z nichž krev
pipetovány okolíky rukou
hmatá a vytéká poznána

do vázy z malachitu
zeléváme vodním sklem
každou jiskěrku prostoru
který byl věčný

kdo si v nás navršil kameny
milíře balvanů -
v mohylách zapálil knot času
když lávy v kahaněch zamrzaly

hlediny světla a hlediny vosku
tiše se přetékají

Ruben Torsten

dým v nás probudí kameny hmatané
po životu
a větrné rážice praskají do stínů
všech světových stran
hledaje onu jiskěrku vlastního
prostoru
jenž by byl věčný

kdo si v nás navršil kameny
balvany člověků -
jimiž protavujeme své knoty
až po živice lidství

hladiny
tíše v nás přetékaají
ve váze z malachitu
hledáme jiskěrku prostoru
kde bychom uvízli

a čas pak zakřesá -
a bílé vápno smrti uhasí nám v očích

Ruben Torsten

KAMENOLOGIE ŘEČI

Uchopit slova
jejich rukama
pohlédnout do tváře balvanů-
těch zdrsňělých tváří
těch zrcadel naší minulosti
tvrdohlavě opukanych k obrazu svému

uchopit věci
jejich rukama
a nechat zaznět hudbu
do krystalů našich těl

uchopit slova věcí
jejich rukama
a pohlédnout do tváře jazyka své řeči
nechat zvětřat ony pískovce hudby
a pak vytesat do masivu z pozdní
křídý
vlastní tóny

uchopit slova
jejich vlastními slovy
a pohlédnout do tváře balvanů -
těch zrcadel vlámených do hrotu
ež šed
zkornetí nám v žilách

uchopit věci
jejich vlastními slovy -
ež vyschne v nás láva
a slova vylhaná ež do krčků
a zatnuta do zubů bolesti
budou skřípat o sebe
a nechat vyznět hudbu
z krystalů kdysi uložených do našich
těl

Ruben Torsten

uchopit slova věcí
vlastníma rukama
a nechat zvětřít pískovce hudby
jež odezněla v písek pod prahy řek
a pak vytesat do masivu z pozdní
křídly
svého trilobita řeči

uchopit slova
pod jazykem
až budou klopýtat
a narážet -
vyvrácená až do nervů
o zvětralou sklovinu paměti -
toho zrcadla naší minulosti
tvrdohlavě opukaného k obrazu svému

uchopit věci
jejich jazykem
a nechat vyznět -
a zamrznout hudbu
v krystaly dvojité vrostlé do našich
těl

uchopit slova věcí
až vyschne v nás láva
a v žilách ztvrдне šed

uchopit slova
jejich řeči
uchopit věci
svou nejhlubší řeči
a nepřekládat ..
hudbu
houslovými klíči
a notami slov
své tony

Ruben Torsten

jen pohlédnout do tváře všech balvanů
těch tváří a zrcadel
opukanych k obrazu svému

a pak vtisknout svůj žedič
do masivu břidlic a kříd
a metamorfován - - přeměnit
a přeměnit sám sebe

JAROSLAV VOŽNIAK

"Krása tváří tvář rozkladu a smrti, to je triumf ďábelské karretní hry malířova černého romantismu."

Jan Kříž
Šmidrové (1970)

Rádil tu krutý vrah. Ženská těla cu povel na kusy. Balil krky do teplých střev jako do vlněné šály. Červené srdce přišpendlil na rudý talíř růžovou vidličkou a sám usedá v šarlatovém hávu k temně krvavému stolu. Přes vínové závěsy oken se podlitina slunce koupe v naběhlých červenácích ...

Ze všech stran, jako umělé květiny, pěstované v lisovacích strojích, hledí tváře žen. Filmové hvězdy, manekýny, aristokratky rodem či vznešeností. Mlčenlivé obličejě, studené obličejě, krásně sejmuté obličejě. Rty pukající vášní, které vášen probouzí, ale přes práh celostránkové barevné fotografie nikoho nevpuští. Hledíš do očí, které se lesknou zámořskými lustry i reflektory filmových ateliérů. Poodhalené oči jak z dokonalých skláren. Vše je tvé, ale nic ti nepatří ...

A přichází šílený vrah, aby vše rozřezal, roztavil, rozpustil, zalil krví. Kusy těl, které ještě před chvílí volaly po lásce, válí se v trávě. Dobývají se do nich ohromné faly chromých zvířat, znetvořených potvor,

dechovek, kdy píseň z ranních sokoloven vítá den už jenom rozpadem; stoupáme k člověku, který ublížen snad i ubližuje, ale je už zase na jednou jako děcko; stoupáme přes torza k monolitům hnědých barev vyškraibaných snad špachtlí, ale jistojistě ohryzanými nehty jeho těla ...

Vrah, který se najedl, čeká zda vystoupíme až k němu. Ten, který tráví na levou polovinu žaludku, přijímá potravu do pravé části. Ústa v týle spokojeně chroupají sousta, zatímco ústa v čele klidně a s úsměvem odpočívají. Nemůžeme se dát oklamat, když už nás tolikrát zklamali. Nemůžeme volat s nadějí, když krev ještě nezeschla. To, co se rozbilo včera, ještě nikdo neslepil a už zítra se může rozbít další ...

Jestliže člověk umírá, nebo již není, nesmíme se na něj dívat jako na vylisovaného brouka, je tady: bzučí a létá, kanou z něj slzy bolesti a nářků, tak moc by chtěl, ale ... kanou z něj slzy života ...

M.S.

I
V
A
N

B
L
A
T
N
Ý

nar.
21.12.1919

"Tak pohrben za živa sdílí mimoděk osud mnoha svých vrstevníků , kteří se rovněž vytrácejí do mlčení a jen zdánlivě žijí , protože jim byly ode-
přeny základní práva života."

Jiří Hynek

Příběh tohoto básníka, tak krutě zasaženého dobou, je stejně bolavý, tesklivý a snad i zapomenutý jako svět jeho básní.

Vstupuje do literatury těsně před válkou spolu s Jiřím Ortenem; křehkými básněmi, které jsou protkány hlubokou melancholií a bolestí sice nekřičenou, ale zato všudypřítomnou. Během okupace se sblíží se skupinou 42 a ne jeho poezii se projevuje její civilizační program, kde předměstské průmyslové čtvrti jsou zaplaveny "nočními chodci" a kde každý předmět i strom zapuštěný do tohoto prostředí znamená "událost". Po válce je tak, jako každý, opožen osvobozením, ale už v první sbírce z této doby zeznívá obava, která se vbrzku naplňuje a vrcholí básníkovým odchodem za hranice po únoru 48. A tam, v nové situaci, v jazykové i kulturní izolaci, se pomalu vytrácí jeho hlas, až zdánlivě umlká za zdmi ústavu pro duševně choré. O tom, že neumkl docela, svědčí i výběry básní vydané začátkem 80. let. Vzpomínky y se tu mísí zlehka s novou realitou, básně ještě více zprůzračněly, zkoncentrovaly se do několika slov. Obrazy jakoby opsaly kruh a spočinuly tam, odkud byly vzaty: v lidském životě, sice bolestném, ale přesto plném přátel a chvíl, které člověka udrží i v neštěstí při naději. A tak i my bychom básníkovi chtěli alespon touto malou vzpomínkou k výročí jeho narození poděkovat.

Ivan Blatný

UDÁLOST

Všecky se právě někam chystaly.
Ptal jsem se Hedvičky, kam jedou.
Na pohřeb.
Prý hrozně nerada. V těch vyslapaných
botkách.

Nových by bylo škoda v tomto počasí.
Na viaduktu láteřily vlaky.
Nakonec všichni.
Hrozně neradí.

Tak se tam mějte dobře.
Všecky se usmály.
Švagrová čistila boty.
Pršelo. Nashledanou.

1942

(Tento večer)

Ivan Blatný

V TOMTO OKAMŽIKU

Kam se poděla ta dívka jménem Gisela?

Skočila přes ploty a zmizela.

Zůstal tu po ní ozářený vzduch

a jedna zažloutlá ringle, která hnije.

Prastarý námět

prastaré poesie:

Kam se poděla

Ondřejka, Albertina, Gisela?

Tak se mi zdá, že v tom našem věku

budou zas jiní hosté jezdit do Belbeku

Cítím tu zažloutlou ringli v ústech,
dívám se na včelu.

Ti, kteří, jak si vzpomínáte, Prouste,

stávali někdy večer

před okny hotelu.

Jak je to dobré, mladá kolující krev!

Ovoce hnije zvoní motyka.

Něco se rodí, něco zaniká.

A v tom okamžiku

vzniká můj zpěv

(Hledání přítomného Xesu)

Ivan Blatný

SEIFERT

Telefonní sluchátko
je černý květ a poupátko

Maroldovo panoráma a Staré zámecké
schody

Pan Johannes

Johanka vyvolávala fotografie

Volám Prahu

(Poblíž katedrál) .

Andreas Wolf

A tedy započalo složité měření a výpočty. Soustředěné tváře se skláněly nad nárysem. Rychle se míhala ruka starce s dřevěným kružítkem velikosti vůči nákresu ohromné. Mladí pánové, postav atletických, uctivě sledovali kroužící ruku, gesta učitelove. Slova jeho zaznamenávali do zápisníků soustředěně.

A tedy otevřely se dveře, jak bylo očekáváno, a do pracovny vešel mladík nenápadný. Uklony hlav ho pozdravily uctivě.

A tedy starý učitel otočil se k němu, jak všichni žáci v myslích předpověděli. Uklonil se nenápadnému mladíku, tváře ne příliš hezké, těla neatletického, ba trochu obtloustlého.

Složitými výpočty těmito hledáme konce kruhu, řekl učitel a žáci přizvukovali -konec kruhu.

A tedy vzal kružítko veliké do rukou Murrer, neb on byl ten mladík a zapíchnul je do středu kruhu.

I. měření

Počet domů v ulicích, kterými jsi prošel.

Počet oken v nich.

Vyřazování nesprávných čísel.

Zastavení u čísla středového.

Okno s bílou záclonkou, nedávno pravo, vonící.

Postava v tom vonícím bytě.

Ewald Murrer

Sestupování se schodů,
cinkání klíčů v kapse.

II.měření

Cíl cesty,
řada čísel, myšlenky v řadě utíkající.

III.měření

Cesta, očekávání.

Murrer se napřímil a pravil k učitelí i žákům. Podstatou kruhu, již si musíme ujasnit, jsou opakující se události v životě jednotlivce. Řada detailů kroužících kolem středu. Kolem postavy, či-li snad kolem duše, původní myšlenky nebo záměru.

Máme tedy již vyloučenou podstatu našeho školního kruhu. Postavu z bytu s bílou záclonkou, jejíž ideou je cesta. Také víme, že tato cesta je opakovaná, je kruhem. Sestává se z drobných čísel, bodů, myšlenek, představ, cílů.

Tedy sešla postava - dívka se schodů. Vyšla ze dveří na ulici tvořenou z vysokých, dnes již starých domů. Vyndala z kapsy klíče, odemkla dveře garáže, odemkla automobil a vyjela ven. Ujížděla z města, jela širokou silnicí, lemovanou jinými městy, jinými domy, číslu rychle ubíhajícími v opačném směru, tedy blížila se k záporu.

Vjela po dlouhém čase do města, do kterého chtěla přijet. Zastavila u chodníku na ulici stavěná z jiných starých domů. Zamknula automobil, odemkla dveře domu a stoupala po schodech. Odemkla byt, vešla, rychle prošla předsíní do pokoje a otevřela okno zakryté bílou, čerstvě pranou záclonou. Z výšky pohlédla na automobil u chodníku.

Sedla si pak do křesla s knihou, již vyndala z knihovny, otevřela ji na náhodné stránce a jala se čísti. Pokoj strnul v strnulosti čtoucí dívky.

A tedy v tom jiném městě jak předpokládáme, seděla v téže době i jiná dívka v křesle za bílou záclonou a četla knihu na stránce, otevřené však ne náhodou.

Byla to přítelkyně naší příkladové postavy. Četla v knize a občas pohlédla na nástěn hodiny, neboť čekala na chvíli, kdy bude čas odejít z domu. Dívky měly smluvenou schůzku. Tedy setkávaly se dívky ve stejném bodě kruhu, očekávající dobu své schůzky.

Sešly se v kavárně. Na přivítanou si podaly obě ruce a vytvořily tak námi zkoumaný obrazec. Sdělovaly si pak neď kávou události, jež zažily v době svého odloučení. Setkávaly se takto pravidelně, buď v městě první dívky nebo v městě druhé.

Ewald Murrer

Vždy se podivovaly nad podobností svých soukromých zážitků. Ač byly z jiné krve, připadaly si takto jako sestry. Zarážející podobnosti je rozveselovaly. Smály se a jejich ústa tvořila námi zkoumaný obrazec. Také tu byly náušnice v uších, prsteny a náramky na rukách.

A zde někde snad jsme, pane profesore, u podstaty teorie kruhu. Jak daleko však jsme, vypočítáme-li všechna tato čísla, od jeho konce? Dlouhou cestou k ukončení výpočtů je nám ještě projít.

Žáci nad nákresem stáli v hlubokém zamyšlení.

A tedy Murrer odešel z místnosti. Učitel sklonil se nad archem, převzav od něj kružítko. Nesnadná práce je před námi, pánové, pravil.

Výbor ze sbírky

SAMOMLUVA

MARTIN ŠKARDA

I na vodách vedou cesty

ze všech nocí

k domovu naposled ...

i slova jako stíny

ozvěnou putují do bezčasí

když břehů nenacházíš

a "hvězdopřavci" mlží

Martin Škerda

Bylo jednou pozdě večer
z vína jsem dlouho hádal
vzdálený nápěv té písně
která nezarmoutí
šeptal mi Ztratíme se ...
jako zem když sněhem zbělá
kolemjdoucím krokům
že cítím tíhu žádný neuvěří

Andreas 1914

Martin Škarda

SAIPH

A co když velbloudi rádi bloudí,
mořem písku na dunách beze stop
kolem studní plných kamení
Jako v snách až do svítání
i tiché přeludy písečných bouří
k zavátým studnám rády zabloudí

Martin Škerda

Na klidné hladině lze spatřit
tenhle převrácený svět
hlavou dolů i navzdory pohnutí
zkusíme padnout
a než se kruhy zevřou
kameny půjdou proti proudu
ale voda bude mít stále
šedivou barvu našich vlasů

Martin Škarda

Jednou až ryby promluví
někdo se zeptá Coje víc
živá nebo mrtvá voda
Dávno nebudu vědět
že toho dne se nevrátím
nevrátím se a nepovím
že tiché nebe bez mraků
kdysi tmevř modré bylo

MAGORIE

aneb

PŘÍBĚH VELKÉ LÁSKY

ALEXANDRA BERKOVÁ

(úryvek z románu)

Kdo vám, vy dusičí a prznitelé hodnot, kdo vám dal právo povýšit své tupé blbství na obecnou míru a odkazovat k nebytí, co byt jen o píd přesáhlo tu žabomyší mez?!

(Pupíci kývají a vypouštějí mlhu)

Kdo vám, táži se, vy samozvaní inkvizitoři, kdo vám dal právo své vlastní plytké zájmy vydávat za zájmy lidu této země?

(Pupíci kývají a vypouštějí mlhu. Pupík s čupřínkou si činí poznámky)

Nikdo, eunuši ! A proto slyšte mne, který volám! Buďtež zbaveni svých výhod, tučných kont i zapařených seslí v senátech, jichž nabyli jste lstí! Buďtež zbaveni svých felčarů a ozbrojených stráží a donuceni uživit se prací, jejímž jménem léta žehnali jste svoje měšce!

(krásně mluví. Sám ani netušil, že umí tak krásně promluvit.)

Pryč s vámi vy paraziti živých a okradači mrtvol! Pryč s vaším poručením!

Táta s tlukoucím srdcem usedl. Pupíci kývají a vypouštějí mlhu. Táta se usmívá, unesen zvukem svého hlasu - tak abys věděla, tak já jsem jim to řekl! - a zaposlouchal se do pokašlá-

Alexandra Berková

vání a vrzání židlí. Teď se vymrští
les rukou - a půjdou oknem, konšelé -
marná věc, někdo to začít musel -
a zas bude mít chleba chut a hymna
smysl - dobře bude -

Táta spokojeně vydechl, složil ruce
na břicho a natáhl nohy před sebe.
Ticho.

Táta zpozorněl: ticho ztichlo úplně.
Ech, co mi můžou, řekl si statečně, ačkoliv
moc dobře věděl, co mu můžou.

Ticho zhoustlo.

Táta poposedl a polkl.

Za předsednickým stolem se ztěžka
zvedl Hrbatý a zasípěl: děkujeme ko-
legovi za podnětný příspěvek; má ješ-
tě někdo nějaký dotaz ?

Táta se opatrně rozhlédl: Kodl sply-
nul se židlí a stal se tak nevi-
ditelným. Vincek strnul v poloze mrtvé-
ho broučka. Pepan dělá suchý list. Ja-
ryn si čistí naslouchátko a neurči-
tě se usmívá, jakože neslyšel vůbec nic.
Nikdo, děkuji, zasípěl Hrbatý. Pupík s
čupřinkou poklepal buclatými prstíky
na předsednický stůl a kníkl buclatou
tlamičkou: budeme pokračovat.

Tátovi sjela krev do pat: teď přijdou
dva holomci ze speciálního a před
očima všech ho podříznou obsidiáno-
vým nožem.

Hrbatý si srovnal brejle a vsunul
nos do lejster, aby odříkel něco, co
vidí zřejmě poprvé. Tátovi uschla
pravá ruka: pupík s čupřinou ho prá-
vě pohledem označil dvěma holomkům

A.W.

Alexandra Berková

ze speciálního: kývli.

Táta se začal dusit. Pobryndal se. Roztrásl se zvenčí i zevnitř - a nejde to zastavit, nejde to zastavit - probudil se a v louži potu zírá na strom.

Obrazovka se rozsvítila, překrásná hlasatelka se na tátu překrásně usmála, zklopila těžké řesy a řekla zhluboka: přežeme vám klidný, ničím nerušený dobrý den! A povzbudivě zvedla obočí.

Je krásná: překrásná. Co na tom, že nemá nohy - hlasatelka nohy nepotřebuje -

ale její bílé zuby vypadají úplně jako pravé - její hluboké oči vypadají jako pravé - a všechno, co říká, zní z jejich úst jako pravda.

Je tak dokonalá, že to až ponižuje lidskou důstojnost.

Já se bojím, řekl táta.

Jsi klidný. Jsi úplně klidný - jsi uvolněný - tvé srdce bije rytmicky, máš pravidelný dech - jsi silný a ničeho se nebojíš - opakuj osmkrát, řekla hlasatelka.

Celej se třesu a hádám sem se počůral, řekl táta.

Jsi klidný - jsi úplně klidný - tvé problémy jsou daleko, snadno je vyřešíš, až přijde jejich čas - jsi vyrovnaný a šťastný - jsi dokonale

Alexandra Berková

šťastný! - opakuj osmkrát, rekla hlasatelka.

Dí do hejzlu, řekl táta s převahou umírajícího a zavřel oči, aby obrazovka zhasla.

Venku se najednou tak setmělo, že nebylo vůbec nic slyšet. A tu doktor, vykračuje zprvu krokem křepkým, počal náhle klopytati. Doktor a tu, křepkým vykračuje zprvu krokem, klopytati náhle počal. Klopytati - náhle a tu -

naštěstí Jiřík sedí na zápraží, hoří touhou a osvětluje vchod. Láska učinila nebohému na duši uzem; slehá mu z očí, uší i nosem, ze všeho kolem jde pára a nedá se s tím vůbec nic dělat. Jiřík, zbaven vší soudnosti, jen tiše blekotá: chci tě, planokřídla, chci tě nebo střelím!

Doktor stanul nad planoucím jinochem, opřel se o zábradlí, které už nesašlo na květ, a chvíli se hřál. Pak pokýval hlavou a řekl: tak, tak, synu, škoda lásky, která padne vedle! Ale nesmíš brát život zase tak doslova: třeba v Africe to smrdí a lítaj tam komáři - ne všem je něco - hlavně musíš věřit! Kohout zakokrhá a výpravčí si posune čepici doleva - všechno bude v pořádku.

Jiříkáv obal se zvedl, pozdravil a drsně kopl do kamínku. Jiřík bez obalu, úplně bezbranný, zůstal na zápraží, obkresluje vysychející louži

Alexandra Berková

a šeptá horečkou vyschlými rty :
do těch čar jsem uvěznil čas. Blanco-
křídla, a jako tahle vode spěje k ji-
nobytí, tak i já mizím a schnu tady
bez tebe, tady bez tebe, tady bez tebe-
-nepřijít toho dne náhodou rosa
trochu dřív, byl by v tu ránu na
popel.

Máma už je čeká s bábovkou.

Buď pochválen příroda, řekl doktor
a usedl.

Máma si sedla proti němu, pohládila
dlaní ubrus a řekla:

- ale to víte - jak my se můžeme mít -
nám se taky nic neřekne -

prej má bejt zas všechno jinak -

v tom aby se přase vyznalo -

ale novýho neštěstí není nic -

no a co císař? prej má zas nový ša-
ty? tuhle sme na něj koukali - moc

mu to slušelo - a jak krásně mluvil -
až se mu vod huby prášilo - však ho

teky daboval ten - jak vonse menuje -

takovej fešák - má dceru nejvyšší-
ho velekněze - a ten je prej zas

nějak nemocnej, říká se - u nás, jak

se to rozneslo, kdo měl co zdravýho,

běžel se skovat -

- vona láska vocaď pocaď, žejo -

co já - já mám tuberu - mně je hej -

ale co mladý? -

No a co v sídelním městě? - že prej

se staví zas novej palác - a to je

dobře - dyt proto sme na světě a

Alexandra Berková

kvůli tomu se dřem, aby to měl cí-
sařpán pěkný -
nojo, no -
a žumpu nám taky nevyvezli -
to máte jedno k druhému -
třeba tuhle Janinka: co se vám na-
těšila - co se nachystala - všechno
pěkně akorát - tolik si vám přála
zpěvačku - a báb ho: narodil se jí
knihovnik -- to víte: seřezala ho
jako pse - a že prej už nadosmrti
zůstane starou pannou -
- no a co jinak - soudo je sou na
lepší - naši by taky chtěli - jář-
ku, povídám - každej nemůže bejt na
lepší - někdo musí zůstat taky na
horším, žejo ---
- a že prej je to tam zařízený pro
lidi-- to musí bejt ale krása ---
já si kolikrát říkám, víte, jak by to
u nás taky mohlo bejt pěkný, kdyby
to bylo trošku víc pro lidi --
nojo, no -
a včely už taky nedělaj -- co zalo-
žily odbory, jsou samá schůze - tady-
hle koukám píšou, že sme první v těž-
bě vajec - no - to se jednomu hned
uleví -
ale jinač - vám řeknu - ten život
je kolikrát tak drahej, že se snad
ani nevyplatí ---
Přišoural se děda. Dělá mu dobře po
sedět s někým, koho před chvílí po-
mluvil.
Tak co? Jak je? zrovna tuhle jsme
si o vás povídali, řekl a zakřenil se.

Alexandra Berková

Doktor se usmál.

Přefík sem vám tu novou gerontoložku, řekl děda a zekřenil se.

Máma ho pleskla hadrem.

Závidí, protože Jožin už nemůže -
-povídám: buď hodná, já ti to vynahradím! zahihnal se děda a dostal hadrem -

- jenže teď už je všem trapné dělat, že si nevšimli Jaryna, který celou dobu postával stranou, aby si ho nevšimli. Máma postavila na stůl další hrnek a další bábovku a Jaryn si k tomu bokem - jakoby náhodou - vlastně o tom ani neví - sedl.

Že přej nás budou zas práškovat, řekl na půl huby.

Doktor si odkašlal a poposedl.

Jiříkův obal sedí nad bábovkou, dívá se na ni, ale nevidí ji.

Jaryn se doktorovi zabořil očima rovnou do obličeje.

Doktor polkl, poklepal na Jiříkův obal a řekl hlasitě: tak copak, chlapče, copak z tebe jednou bude?

Jaryn se k doktorovi naklonil s úmyslem přečíst mu všechny myšlenky najednou.

Jaryne, nech pána! řekla máma a pleskla ho hadrem.

Doktor se rozpačitě usmál.

Nesmíte se na něj zlobit, řekla máma, tak dlouho ho pronásledovali ...

Vtom tiše promluvil Jiřík, oblbený

láskou:

že prá se v sídelním městě prodává koule, ve který sněží - a koule, ve který svítí slunce -? - je to pravda? Nesmíš hned všemu věřit, řekl doktor. A že prej tam taky prodívaj malinkou mašinku-- co jede malinkou krajinkou - - a když malinko vykolejí -- tak přijede malinká sanitka a naloží malinko raněné, kteří malinko sténají malinkou bolestí ---

Matka spráskla ruce: můj bože, dítě! dyt tobě uchází duše! chlapče - hej! slyšíš mě?-doktore, dělejte něco! - a honem hledala, čím by ucěla unikajícího Jiříka, který bezhlesé šeptá: dokonce dně už budu jíst jenom rakvičky, jestli nebudeš mou, Blanokřídla ... Máma Jiříkem třese, volá ho zpátky, snaží se zacpat mu duši vepřovým kolénem šekovou knížkou a novým svetrem na zimu -zavřela honem okna i dveře a lamentuje zlobně: kdo ti to udělal? která to byla? slyšíš?! - ihned mi to řekni a já ji ustálím podobu! -- --ale Jiřík už je daleko, právě se spojil s Blanokřídla, tam, co tak šumí rákosí a silně voní voňa -- stoupá do výše a prudce klesá dolů a kreslí osmy nekonečna --zatímco se jeho obal něžně rýpe v bábovce ... Doktor vstal, oprášil si klopy a požádal mámu, aby ho zavedla k pacientovi. A požádal mámu, aby byla tak hodná, sakre, a už nechá toho kluka. Máma

Arthur Dalt

Alexandra Berková

nerada pustila chlapce a vede doktora do pokoje. Mámidlo bliká tátovi už jen pomalu a ndle: právě končily zprávy, že ve světě řádí svrab, neštovice, cholera a mor - a u nás doma, že je všechno v pořádku. Táta uklidněn, zavřel oči a obrazovka zhasla.

Tak co?! marode?! zařval doktor ode dveří.

Je to ne pytel, zašeptal táta.

Nesmíš hned všemu věřit! zařval doktor, promačkal tátu - a když z něj nic nevylezlo, umyl si ruce.

Není ve mně síla. Mám strach. A ve spánku vraždím, zašeptal táta. A taky mám sny, že bych to snad ani radši neměl říkat. Třebě že mluvím na nějakým shromáždění - a říkám tek strašný věci -

Víš co - tak mi to snad radši ani neříkej, řekl doktor a dlouze se na tátu zadíval.

Otevřeným oknem sem zalehl řev kosené louky a v pokoji se najednou udělalo velmi smutno.

Doktor si stoupl před postel a zadíval se tátovi až na dno. A tam, úplně na dně, za vysokou zdí, sedí na bobku malý chlapec, třepe očima a kouše si nehty.

Podívej se na mne, řekl doktor, podívej se na mne, skrze mne - do dálky a do výšky; co vidíš?

Vidím tmou, zašeptal chlapec.

A když se podíváš kolmo vzhůru -
- přímo před sebe - co vidíš?

Vidím jen semou tmou, zašeptal chlapec.

Doktor zvážněl a pokýval hlavou. Máma

Alexandra Berková

se rozplakala.

Táta bezvládně leží a jen očima kouká ven.

A v zrcadle, co vidíš? zeptal se doktor.

Vidím ošklivé, slabé, zlé dítě, kterému kdo ublíží, dobře udělá, zašeptal chlapec.

A když já se na tebe podívám, co vidím? zeptal se doktor.

Vidíš muže, velkého a silného, mocnějšího sebe! netroufneš si do mého hájenství, neboť jsem strašný!

Podej mi ruku a pojď ven, řekl doktor. Nesmím! vykřikl chlapec.

Nemáš se čeho bát, řekl doktor.

Stůj! dál ani krok! má zeď jsem já a ty jsi nepřítel!

Podívej, řekl doktor a sedl si na pelest, já taky kolik let bušil na studené dveře, za kterými bylo teplo, ze kterého mne kdysi vyhnali - a až teď jsem zjistil, že ty dveře vůbec nejsou zavřené, ale že za nima taky není žádný dům --

tak pojď už ven - čas se zrychlil, všechno je dávno jinak - nic ti nehrozí, řekl doktor.

Nikoho k sobě nepustím! vykřikl chlapec.

- a kdyby přišel můj bratr a řekl: bratře, pojď - nepůjdu, protože vím, že má v ruce nůž! -

a kdyby přišla snědá plavovláska vonící mořem, a řekla: milý, pojď!

- nepůjdu, protože vím, že mne chce vynést vzhůru, aby mě srazila dolů -

Alexandra Berková

- a kdyby přišel můj otec, tek zař-
vu:táhněte!kde jste byl,když jsem
se bál?! -

- tak to je a tak to provždy bude -
Ale tak už polez,šohajíku,maříme
čas,řekl doktor a zívł.

Pleju len,řekl chlapec.

Nic se ti nestane,my všichni jsme
přátelé!

Až vypleju,budu vláčet,-řekl chlapec.

Hm,řekl doktor,sám bych rád věděl,
čím já tohle vždycky zvořu.A začal
vyplnovat recepis.

Tak co?co je? je to vážné? ptala se
máma.

Doktor pokýval hlavou: má uzavřenou
budoucnost.

Máma se rozplakala ještě víc: a te-
kovej to ^{byl} hodnej,spolehlivej a
slušnej tvor! - a já mu to říkale
pořád: táto! vzpamatuj se! všechno
je v pořádku! přečti si noviny,tam
to všechno je: co je dobrý - co je
špatný - co potřebuješ - co ti ško-
dí - co máš dělat a co ne - všechno
to tam máš - tak-hle-jed-no-ved-le-
dru-hý-ho ! -- a každej den znova!
a tohle je vděk za všechno? víš ty
co to stojí? myslet za tebe,rozho-
dovat,hlídat tě na každym kroku? ---
ale to ne -- to musí mít svou hlavu --
a v noci pak řve strachy,blázen ---
ach,doktore,copak mu není pomoci?
Pomoci mu už není -- je mu jen rady -
- jenže kde vzít a nekrást:nebot je

Alexandra Berková

lépe být vysát tornádem do sféry věčného mrazu a dopadnout na zemi ve formě krup - než mít uzavřenou budoucnost - je lépe žít pod plochým kamenem, mít ústa plná hlíny a v o-
řích sál - ba je lépe být mrtev, než mít uzavřenou budoucnost - proto-
že ta k duši nepustí ani světlo ani teplo ani čas - ba ani hlas varhan - a to je co říct, neboť hlas varhan umí prostoupit kamenem a vynést du-
ši k obloze. Řekl doktor.

Ach, doktore, čeho vy jste vlastně doktor, že jste tak k ničemu? sté-
nala máma.

Jsem doktor obecné člověčiny a obo-
jího práva, takže vím, co mluvím, když
říkám Amen. Dávejte mu zatím tohle -
ostatní ukáže pitva, řekl doktor a
má se k odchodu. Máma, plačíc, ho vy-
provází.

Zpocený táta se zatím znovu propa-
dá do spánku: zbytkem vědomí se ješ-
tě chabě brání, ještě řve šeptem: ne!
já nechci! -ale jeho snící většina
už mu zas říká: ale jo, to víš, že jo,
ty chceš, dyť my to víme --- a bez-
mocný táta zas zvedá ruku a zase se
hlásí o slovo --- a pupíci za před-
sednickým stolem zas vypouštějí
mlhu a čekají, co bude ---

Dědeček chvíli rozpačitě okouněl -
a pak se jel šmejdit kolem postele
a zvědavě tátu okukovat.

Táta sebou ve spaní hází: jeho kat
mu právě vyčetl, že při své popravě
dost aktivně nespolupracuje.

Alexandra Berková

Táta se rozplakal a probudil se.

Eť řekl dědešek, šklebě se.

Táta se od něho odvrátil.

Dědek oběhl postel a udělal na tátu nemravný posunek.

Táta se zvedl na lokty a zasípěl:

k čertu s váma, nesmrtelnej!

Jen se vychechtejte mojí ubohosti!

Nic mě nedrží a přece se hnout nemůžu - nic mi nehrozí - a přece se

bojím - nic mi neschází - a přec je

mi na smrt - ale smrtka mě nechce!

prej nejsem její - že prej sem váš!

tak jen se chechtejte, dědku!

Dědek polkl a zamžikal.

Jen do toho, kozle! jste přece můj pán -

- to vy jste mě splodil - postavil

můj dům, vybral mi ženu a počal mý

děti - vy jste přece navěky nade mnou -

já budu vždycky až druhéj - tak jen

se chechtejte, dědku!

Dědek přešlápl a vzdychl.

Slova uznání jsem se od vás nedoč-

kal -- jen samej posměch a pohlavky -

- otcovský požehnání jste mi taky

zůstal dlužnej - tak k čertu s vá-

ma i s vaším plodidlem! táhněte k

čertu! nechci vás vidět! zasípěl tá-

ta a odvrátil se.

Dědek se nadechl, že něco řekne, ale

pak splihnul a zvrásněl jak lonská

švestka. Potom se pomalu přišoural

blíž, položil synovi ruku na čelo

a začal říkat tenkým kvílivým hlás-

kem: já - který tě splodil - já star-

Alexandra Berková

ší a mocnější tebe --já tě chválím
takového jaký jsi -- jdi a konej,
jak za vhodné uznáš.

- To řekl dědek a velmi se zmenšil.
Táta se na posteli posadil a protáhl
se.

Dědek se vyškrábal nahoru vedle něj,
položil mu ruku na rameno a řekl:
ty, velký a dužnatý, staniž se houže-
vnatým a suchým a zmnohonásobí se
velmi počet tvých dnů -

jako trvá sekvoj a pomíjí dyně,
řekl a opět se umenšil. Táta spustil
nohy na zem a vstal.

A nejez tolik těch vepřových zvířat,
synu, neboť s nimi jíš i jejich úz-
kost z příchodu řezníka, strach ze
smrti i samu smrt. Pojídej vepříky, ja-
ko bys jedl své bratry - a strachu
se neznavíš - řekl dědek už velmi
tenounkým hláskem a opět se umenšil.

A pomni, synu, že jsou věci podstatné,
jako je první závan jarního vzduchu -
a volání kohouta ve žhavém poledni;
jako jsou první kapky deště v hor-
kém prachu cesty a barvy podzimní-
ho listí; jako je náhlá letní bouř-
ka - vůně vlhké země a osamělý výk-
řik ptáka uprostřed noci; jako je ve-
líké ticho čerstvého sněhu ---

- a pak jsou věci nepodstatné, jako
jsou mámidla, platidla, jako i veške-
rá politika, řekl dědoušek již velmi
nepatrný.

Táta ho přikryl peřinou a políbil
ne svraštěné kříčko.

Cože? řekl a nastavil ucho k vyschlé
tlamišce.

Alexandra Berková

Povídám: a nesmrtelnost je v pytli --
a pak že sem krkoum, zaššelestil ni-
cotný stařík.

Táta ho vzal i s peřinou do náruče,
pochoval, pohoupal a u'ložil zpátky
do postele. Pak zavolel doktora.

Ta co? dědku? covy? tak najednou?
copek, že lenošíte? zařval doktor,
hledaje ho chvíli. Pleju len.

Ale-ale-ale-ale! nesmíte hned vše-
mu věřit! vy budete eště prohánět
holky u muziky! zařval doktor.

Nech si ty kecy, synu, umírám, zabzik-
nul tenounce staříček a před očima
jim zmizel v peřinách.

Krásná smrt, řekl doktor. Chvíli s tá-
tou ještě postáli a pak šli do ku-
chyně.

Máma samou radostí spálila večeři.

Táta samou radostí bouchl do stolu

a potom do Jiříka: ech, co ty? ty -

-pápěrko jedna - tady sedíš - jako

tělo bez duše- trochu života do to-

ho umírání! - a z přebytku něhy dal

synovi pohlavek -

- který ho jednou bude stát nesmrtel-
nost -

- a pustil se do jídla.

Jaryn celou dobu postával stranou

a po chvíli řekl: jen pokračujte,

jako bych tu nebyl - -

--- aniž na koho pohlédla, prošla

kuchyní Janinka, něžně rozmlouvajíc

s keďlubnou

Alexandra Berková

Život pod plochým kamenem se zas
vrátil do starých kolejí.
Doktor vstal a protáhl se:ááááá - -
nějak mě dneska bolí celý brouk --
tak snad abych letěl --- řekl a
roztáhl krovky a odletěl.
Máma se za ním dívala a kroutila
hlavou:ech, staroch roztržitý - za-
se si tady zapomněl lucerničku ...

X X X X X

